

Biskop Marianne Gaardens landemodeberetning på Landemodet den 13. juni 2018

Udtrykket landemode har sine rødder i det gamle danske udtryk mote, der betyder møde. Landemodet har eksisteret i den danske folkekirke igennem 400 år. Landemodeordningen blev etableret tilbage i 1618 og lovfæstet i Danske Lov i 1683. Siden da har man i stifternes domkirke afholdt et årligt møde med stiftets provster og stiftsøvrigheden.

Stiftsøvrigheden består af biskoppen og stiftsamtmændene, der her i stiftet er en kvinde, Helle Haxgart. Her i landet har vi også en kvindelig monark, en kvindelig kirkeminister, nu også i stiftet en kvindelig biskop, en kvindelig domprovst og en kvindelige domorganist, her 70 år efter de første tre kvinder blev ordineret i Danmark. En af dem var Johanne Andersen, der havde embede her i Lolland-Falsters Stift. Man kan vist roligt sige, at der er sket meget de sidste 400 år i kirken, men i dag vil jeg begrænse mig til det sidste år her i Lolland-Falsters Stift. Det er alt rigeligt, for der er sket meget i stiftet i det forgange år.

Det digitale bispevalg

Lolland-Falsters Stift skrev danmarkshistorie ved bispevalget – ikke pga. resultatet, men pga. processen. Som et pilotprojekt blev et bispevalg for første gang gennemført ved en digital valghandling. Der var flere steder fra udtrykt stor bekymring for, om valgdeltagelse ville blive tilstrækkelig høj, om sikkerheden og anonymiteten ville kunne opretholdes, og om offentliggørelsen af valgresultatet ville tabe sin højtidelighed uden de mange bunker af stemmesedler.

Men alle bekymringer blev gjort til skamme. Det digitale valg blev ikke hacket! Stemmepercenten var på 90,2 i første runde og 88,3 i anden runde. Valgbestyrelsens formand Knud Brusgaard Nielsen og Kirkeministeriets IT-Chef, Torben Stærgaard sikrede ved offentliggørelsen af valgresultaterne, at der var den højtidelighed, som situationen berettigede, og at der var tryk omkring anonymiteten og opgørelsen af resultatet.

Bispevielsen

Selve bispevielsen den 10. september 2017 med royal deltagelse var storslået, og demonstrerede stiftets kapacitet i forhold til både musik, blomsterdekorationer, samarbejde og koordinering. Fire forskellige lokale kor medvirkede og hele 104 korsangere under ledelse af Jan Ole Vanggaard stod på pulpituret i domkirken, hvor domorganist Vibeke Vanggaard sad ved orglet under uropførelsen af "Cantate Domino" en introitus. "Lolland-Falsters Stift satte nye standarder, for der har ikke været anvendt pauker ved en bispevielse siden 1600 tallet", sagde en professor ved Aarhus Universitet efterfølgende. Det var da også musikken, som dronningen kommenterede, da jeg var i audiens for at takke for udnævnelse. Hun spurgte interesseret, om der findes musikalske ildsjæle her i stiftet, hvilket jeg kunne bekræfte.

Vindmøller

Endnu mens flyttevognen holdt foran bispegården, og flyttelæsset var ved at blive båret ind, holdt der også en vogn fra TVØst med journalister og kamerafolk foran bispegården – ikke pga. af den nye biskop, men pga. vindmøller. Efter mindre end et døgn i embedet var jeg taknemmelig for, at stiftskontorchef, Carsten Kruse stillede op til et interview.

Stiftsøvrigheden kan som statslig myndighed gøre indsigelse imod kommunernes lokalplaner, når de i væsentlig grad strider mod kirkens interesser, som når kommunen f.eks. giver tilladelse til placering af store vindmøller tæt på vores smukke gamle middelalderkirker.

En sådan sag havde vi i stiftet sidste år i Lolland Kommune, hvor to lokalplansforslag ville åbne mulighed for at placere elleve 150 m. høje vindmøller tæt på seks kirker på Lolland. Særligt Landet kirke ville blive berørt med otte vindmøller placeret tæt på. Det var svært at komme igennem med indsigelser over for Erhvervsstyrelsen, der endte med at træffe en afgørelse til fordel for kommunen, således at det er muligt at opføre de store vindmøller.

Efterfølgende har stiftskontorchefen og undertegnede haft et møde med borgmesteren i Lolland Kommune. Vi har aftalt, at stiftet i sådanne sager kommer tidligere ind i processen, så vi i fællesskab – også med den kgl. bygningsinspektør – får tilpasset lokalplansforslagene til kirkernes omgivelser, så vi undgår lignende sager fremover.

Bispevisitter

Et godt samarbejde med kommunen er nødvendig, for det er lidt af en opgave for kommunen at styre uden om de mange kirker her i stiftet. Visse steder ligger kirkerne så tæt, at man kan se syv andre kirker fra én kirkes position. Lolland-Falsters stift er med sine 109 smukke kirkebygninger til stiftets knap 85.000 medlemmer det stift i landet, der har flest kirker pr. medlem. Eller sagt på en anden måde, så har vi som det mindste stift flest mursten pr. medlem, og det er en stor opgave for menighedsrådene at vedligeholde de mange middelalderkirker.

Som min forgænger i embedet, Steen Skovsgaard, satte jeg mig for inden for det første år at besøge alle stiftets menighedsråd – pt. mangler jeg kun en håndfuld. Det har været godt at møde alle I menighedsrådder og præster, der i det daglige har ansvaret for den lokale kirke. Det efterlader stor respekt at blive præsenteret for det tidskrævende arbejde, der udføres rundt omkring i stiftets mange store som små sogne. Der er store forskel på sognene i stiftet, og det glædelige er set fra mit perspektiv, at alle forskellighederne rummes i den samme folkekirke.

Der er imidlertid også mange fællestræk. Rigtig mange steder er der en bred vifte af aktiviteter, og man er gode til at samarbejde på kryds og tværs. I takt med nogle sogne er blevet mindre, er samarbejdet over sognegrænserne blevet mere omfattende, og man har også fundet samarbejdspartnere i lokalsamfundet. "Folk i sognet vil gerne deres kirke", hører jeg mange steder. Vi kan være stolte af, at folkekirken i stiftet har en medlemsprocent på over 80%, og at vi har landets fjerde højeste dåbsprocent på over 70%. Dertil kommer, at kirkebygninger og kirkegårde generelt er meget velholdte.

Et andet fællestræk er, at menighedsrådene investerer mange kræfter og penge i at vedligeholde sognets kirkebygning og kirkegård. Det er et stort ansvar og en tidkrævende opgave. Balancegangen mellem kirken som et brugsrum, som menigheden anvender, og kirken som kulturarv, som Nationalmuseet værner om, er hårfin og ikke uden udfordringer visse steder. Det er en stor opgave for menighedsrådene at finde menneskelige såvel som økonomiske ressourcer til denne opgave, og det er et område, vi som stift kommer til at arbejde med de kommende år.

Lad mig for en sikkerheds skyld slå fast, at det ikke handler om at lukke kirker, men overveje, om vi kan bruge kirkerne til mere. Det vil I høre mere om lige om lidt, når stiftets nye teologiske konsulent, Karen Marie Leth-Nissen holder sit oplæg "Mere end kirke".

Teologisk konsulent

Alle biskopper har i det forgange år fået mulighed for at ansætte en teologisk konsulent til at bistå biskoppen i det daglige arbejde. Man kan så spørge, hvad sådan en sådan konsulent skal bruges til? Her i stiftet var det oplagt at søge efter en person, der har erfaringer med netop arbejdet med vedligeholdelse og udvidet brug af kirkebygninger.

Den 1. marts blev Karen Marie Leth-Nissen ansat som teologisk konsulent. Hun er teolog og har været præst i knap ti år, både på landet og i byen. I løbet af de sidste fire år har hun

forsket i folkekirken og taget en ph.d.-grad, og hun har i den forbindelse forsket i, hvordan man forsøger at løse udfordringerne med de mange kirkebygninger på landet andre steder i Danmark og Europa. Hun har i den forbindelse opbygget et europæisk netværk, så hun har kontakt til folk, der allerede har arbejdet med dette gennem mange år. Jeg har bedt Karen Marie stå for arbejdet med at gennemtænke brugen af vores kirkebygninger, og muligheden for at finde en model, hvor vi som stift kan hjælpe i byggesager, så processen bliver smidigere og mere overskuelig for menighedsrådene. Hun står også for koordineringen af kurser og efteruddannelse for præsterne. Derudover er hun også udpeget som stiftets uddannelseskonsulent og skal arbejde med at introducere nye præster til arbejdet som præst.

Aktiviteter i stiftet

Som ny biskop har jeg glædet mig over de mange aktiviteter der hele tiden er i gang i Lolland-Falsters Stift, både på sogne- provsti- og stiftsniveau. Under biskop Steen Skovsgaard blev der nedsat et reformationsjubileumsudvalg med provst Bjarne Madsen som formand, således at 500-året for reformationen også blev fejret i Lolland-Falsters Stift. Udvalget var bl.a. ansvarlig for publikationen "Spor af reformationen på Lolland-Falster" med en regional vinkel på reformationen. Reformationsjubilæet blev også til toner og klang, da udvalget entredede med organist i Sakskøbing Kirke Flemming Chr. Hansen, der skrev ti Fadervor-meditationer til opførelse i stiftets kirker.

Med forlæg i Martin Luthers berømte 95 teser om afladen fra 1517 besluttede udvalget desuden at samle centrale sentenser fra Martin Luthers forfatterskab og flette det sammen med nutidige teser formuleret af præster og lægfolk fra Lolland-Falsters Stift under overskriften "95 teser til tiden". Sognepræst, Jesper Bacher stod for dette arbejde med at bringe fortid og nutid, Luther og os, arv og arvtagere i frugtbar samtale og tankevækkende samstilling. Det blev også til et kunstnerisk samarbejde med Fuglsang Kunstmuseum, idet jubileumsudvalget kobede en udstilling med værker af 25 danske samtidskunstnere i dialog med reformationen sammen med de "95 teser til tiden". Reformationsjubilæet kulminerede med en festgudstjeneste i Maribo Domkirke på reformationsdagen den 31. oktober, hvor Weyses sjældent opførte Reformationskantate indgik en lykkelig forening med den kirkelige liturgi.

Af aktiviteter på stiftsniveau kan også nævnes, at 300 børn sammen med præster, lærere, menighedsrådsmedlemmer og lægfolk var "På sporet af Jesus" i Bangshave, hvor de blev klogere på bibelhistorien og biblens persongalleri. Et imponerende arrangement koordineret af stiftets religionspædagogiske konsulent, Kasper Høyer.

Der foregår også mange gode og spændende aktiviteter på provstiniveau. Fx salmer Maribo Domprovsti provstiets 3. klasser til en minikonfirmandcamp, hvor alle tager berigede og glade hjem efter en god weekend sammen. Et sådant samarbejde i provstiet er en god måde at løse den lovpligtige opgave, der påhviler alle menighedsråd om at tilbyde minikonfirmandundervisning i pastoratet. Der er ikke skoler i alle pastorater, så et samarbejde i provstiet er en god løsning om børnearbejdet.

Det vil være umuligt at opremse alle de mange gode og frugtbare aktiviteter, der foregår i stiftets mange sogne. Det skorter ikke på nye kirkelige initiativer. Hele 14 gode initiativer fra forskellige sogne er nomineret til dette årets initiativpris her i Lolland-Falsters Stift. Dem hører vi mere om, når Steen Henriksen, der er konstitueret formand for Stiftsrådet om lidt aflægger beretning for det nyvalgte stiftsråd, som han også vil præsentere.

På stiftsplan har der været arrangeret kurser:

Stiftets kursusudvalg, der består af en præst fra hvert provsti, domprovst, biskop samt den teologiske konsulent som tovholder, har igennem det forgange år arrangeret kurser i så forskellige emner som stresshåndtering, stemmetræning, supervision for præster,

katekumenatet (dåbsoplæring for voksne), og arbejdet med fornyelsen af gudstjenestens liturgi.

Biskopperne nedsatte i slutningen af 2016 tre fagudvalg, der arbejder med en fornyelse af gudstjenestens liturgi. Den første af tre rapporter er netop blevet offentliggjort, to mere er på vej. Intentionen med rapporterne er, at de skal danne udgangspunkt for en folkelig debat rundt om i landets stifter om en fornyelse af gudstjenesten. Jeg tror imidlertid, at der er behov for at nogen er ansvarlig for denne folkelige debat, så her i stiftet har jeg nedsat en arbejdsgruppe, der består af to lægfolk, to organister og to præster til at facilitere debatten med udgangspunkt i rapporterne om liturgifornyelsen. Sognepræst, Hans Maaløe vil om lidt sige lidt mere om gudstjenesteudvalget og den første rapport, der handler om autorisation.

Jeg har valgt at videreføre traditionen med at invitere stiftets præster til nytårskur i bispegården, og som noget nyt er også stiftets provstiuvalg blevet inviteret til nytårskur. Det er en god anledning til at tale med hinanden på tværs af sogne- og provstigrænser. Så denne tradition har jeg planer om at videreføre.

Det samme glæder præstepraktikken, hvor landets teologistuderende inviteres til Lolland-Falsters Stift i praktik i en weekend. Det var også denne gang en stor succes, med hele 14 tilmeldte, og allerede nu har vi fulde huse til efterårets præstepraktik. Det er en stor oplevelse for de teologistuderende, og flere af dem har ikke en kirkelig baggrund, så det er et værdifuldt indblik i præstelivet for de studerende – og det er en værdifuld investering for Lolland-Falsters Stift, hvor det endnu ikke har været nødvendigt at genopslå stillinger. Mon ikke præstepraktikken er med til at profilere stiftet som et godt sted at søge præstestilling. Så en stor tak til alle I præster, der velvilligt åbner jeres hjem for de teologistuderende og giver dem et indblik i præstelivet på sydhavsøerne.

Velkommen til nye ansigter

En hjertelig velkomst til de nye præster, der i det forgangne år er blevet ansat: Marianne Wagner i Nr. Alslev sogn, Falster Provsti; Jesper Vigant i Sankt Nikolai og Sandby-Branderslev sogne, Lolland-Vestre Provsti; provst, Johannes Kruse Kristensen, som vi netop har kreeret, i Radsted-Tårs pastorat, Lolland-Østre Provsti, og senest sogne- og pilgrimspræst, Anne Louise Hansson i Maribo Domsogn og Pilgrimshuset, Maribo Domprovsti.

I Stiftsadministrationen har der også kommet nye ansigter, Anne Dorte Nielsen og Louise Buch Jensen.

Pilgrimshuset

Pilgrimshuset er inde i en ny fase, hvor folk efterhånden har opdaget dets eksistens. Hvert år kommer der præster med deres konfirmander fra andre stifter. De sover på vandrerhjemmet, vandrer med pilgrimspræsten og spiser i cafeen. Mange lokale præster kommer også med deres konfirmander på en endagstur. Pilgrimspræsten arrangerer også vandreture for andre grupper af mennesker, fx sogneudflugter eller pensionistforeninger. Man kan blot henvende sig til pilgrimspræsten, så vil hun være behjælpelig med planlægningen.

Den ny-renoverede søbred foran domkirken trækker mange flere besøgende til end forrige år, og det er både lokale og folk fra fjernere egne. Det indebærer, at der er god omsætning i caféen og en stigende efterspørgsel på værelserne i Pilgrimshuset. Både de frivillige og de ansatte løber ind imellem stærkt. Pilgrimshuset kan fint bruge flere frivillige, der har tid og lyst til at give en hånd med i caféen. Så hvis nogen af jer kan afsætte et par timer af jeres kostbare fritid, så henvend jer til domprovst, Anne Birgitte Reiter eller caféens bestyrer Louise Buhl-Skjold.

Udover den almindelige cafédrift danner Pilgrimshuset også ramme om "spis-sammen-aftener" hver anden onsdag, samtaleaftenerne om et tema og en strikkeklub. Hver onsdag efter morgenandagten i Domkirken kan man deltage i en vandretur langs Klosterruten. Fra den 23. juni og sommeren igennem afholdes lørdagsvandring. Man begynder kl. 10, vandrer i det smukke lollandske landskab og er retur ved Pilgrimshuset kl. 16. Der er også arrangeret vandreture hele vejen rundt om søen, en tur på to dage med overnatning i naturen. Man kan også nyde den smukke nye pilgrimshave, der netop er blevet indviet. I haven er der også mulighed for at få et bad til fødderne, efter en længere vandretur.

Pilgrimsbevægelsen har så godt fat i danskerne. Jeg er overbevist om, at Guds ord har samme virkning i den krop, der vandrer, som i den krop, der sidder stille på kirkebænken. Dertil kommer længslen efter fordybelse, ro, langsomhed og tid til eftertanke, som vandreturene i naturen giver mulighed for. Jeg tror, at en af grundene til pilgrimsbevægelsens store succes er vores stillesiddende arbejde i hverdagen. Tidligere havde man hårdt fysisk arbejde, og kunne nyde en stille stund på kirkebænken søndag formiddag. I dag sidder mange mennesker stille foran en computerskærm fra mandag til fredag, og trænger til at komme ud og bruge kroppen, når det er weekend.

Ny hjemmeside og OK-forhandlinger

Apropos computerskærm, så har stiftet fået ny hjemmeside. Det kan vi takke stiftets kommunikationsmedarbejder, Marianne Schwartz for. Det skulle gerne være nemmere nu for både præster, menighedsrådsmedlemmer og lægfolk at orientere sig på her. Hjemmesiden viste sig under forårets overenskomstforhandlinger at være en vigtig kommunikationsplatform. Udsigten til at stiftets kirkefunktionærer og de overenskomstansatte præster kunne rammes af en overenskomstkonflikt, var lidt af en gyser.

Folkekirken er en sammensat størrelse, spændt ud imellem en statskirke, en folkekirke og en foreningskirke. Under overenskomstforhandlingerne – med en varslet strejke/lockout hængende over hovedet – viste folkekirken sig fra sin mest statskirkelige side. Således var det pludselig innovationsministeren, der havde afgørende indflydelse på om Guds ord kunne lyde i landets kirker. Jeg er ikke ene om at ville diskutere det rimelige i dette, så vi fremover kan udgå en sådan situation.

TAK

Sidst men ikke mindst vil jeg rette en stor tak til stiftsrådet for samarbejdet. Tak til alle medlemmer og særlig til den konstituerede formand, Steen Henriksen, der beredvilligt og med kort varsel er trådt til her under Susanne Møllers sygeorlov. Også tak til stiftamtmand Helle Haxgart for godt samarbejde.

Tak til alle ansatte i stiftsadministrationen. Tak for hjælpsomhed, tålmodighed, overbærenhed, og frem for alt tak for jeres store indsats med at bistå præster og menighedsråd med byggesager, ansættelsesretlige sager, økonomi, jura og med i det hele taget at få folkekirken til at fungere.

Til provster, præster, menighedsråd, provstiudvalg, stiftsråd, ansatte og frivillige i Lolland-Falsters Stift skal der også lyde en stor og varm tak. På grund af alle jer, der er villige til at arbejde i og for denne besynderlige, besværlige og begunstigede sammenslutning, som vi kalder folkekirken, er det muligt at skabe en levende og nærværende folkekirke for alle mennesker her i stiftet. Uden jer var der ingen kirke. Og uden kirken var der ingen forkyndelsen af evangeliet om Jesus Kristus. Og uden forkyndelsen af Jesus Kristus var verdenen et fattigere sted. Så af hjertet tak.